

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی

دوره ۲، شماره ۴، بهار ۱۳۹۳

ص ص: ۴۷ - ۳۷

## رابطه هوش هیجانی و کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

۱. لقمان کشاورز\* - ۲. ناهید کارگر

۱. دانشیار گروه مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. ۲. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۷/۰۵، تاریخ تصویب: ۱۳۹۳/۱۲/۰۵)

### چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه هوش هیجانی و کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور بود. جامعه آماری پژوهش ۷۰۰ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور در رشته مدیریت ورزشی بود که ۲۴۸ نفر به صورت تصادفی - طبقه‌ای برای نمونه تحقیق انتخاب شدند. برای دستیابی به اهداف تحقیق از دو پرسشنامه هوش هیجانی سیبیریا شرینگ و کارآفرینی اسکاربوروف و زیمرر استفاده شد. برای تحلیل اطلاعات از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی از جمله کولموگروف-اسمیرنوف، تی تک‌گروهی، رگرسیون خطی و چندگانه با استفاده از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج نشان داد هوش هیجانی دانشجویان در حد نامطلوب و کارآفرینی آنها در حد متوسط قرار دارد. همچنین ارتباط معناداری بین هوش هیجانی با کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور مشاهده شد و هوش هیجانی توان پیش‌بینی کارآفرینی دانشجویان را دارد. همچنین از بین زیرمؤلفه‌های هوش هیجانی فقط خودآگاهی، همدلی و مهارت اجتماعی قابلیت پیش‌بینی کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی را دارند. از این رو توصیه می‌شود هوش هیجانی دانشجویان با برگزاری کلاس‌های آموزشی بهبود داده شده و به‌منظور تقویت کارآفرینی دانشجویان درس کارآفرینی در دوره تحصیل آنها مدنظر قرار گیرد.

### واژه‌های کلیدی

دانشجو، دانشگاه پیام نور، مدیریت ورزشی، کارآفرینی، هوش هیجانی.

## مقدمه

با توسعه و تعالی رشته تربیت بدنی یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های دست‌اندرکاران و دانشجویان این رشته در گرایش‌های مختلف، موضوع شغل و اشتغال دانش‌آموختگان است. بی‌شک با تفکیک رشته تربیت بدنی به چند رشته که هر کدام گرایش‌های متعددی دارد، دامنه این دغدغه‌ها به دلیل افزایش دانش‌آموختگان گسترش خواهد یافت. از این‌رو مسئولان و دست‌اندرکاران دانشگاه‌ها باید در جست‌وجوی راهکارهایی باشند که بتواند دغدغه‌ها و نگرانی‌های موجود را تا حدی کاهش دهد. در این راستا به نظر می‌رسد مسئولان رشته‌های مختلف تربیت بدنی از جمله رشته مدیریت ورزشی باید در جست‌وجوی عواملی باشند که با کارآفرینی ارتباط داشته و قابلیت پیش‌بینی و تأثیرگذاری بر آن را داشته باشد تا در محیط دانشگاه با برنامه‌ریزی روی آنها و همچنین آموزش‌های لازم، دانشجویان را برای خوداشتغالی آماده کنند. از این‌رو به نظر می‌رسد یکی از عواملی که با کارآفرینی در ارتباط بوده و قابلیت پیش‌بینی آن را داشته باشد، هوش هیجانی دانشجویان این رشته است. در این زمینه مفهوم هوش هیجانی نخستین بار در سال ۱۹۹۰ توسط سالوویو مایر مطرح شد. آنها بیان داشتند، هوش هیجانی نوعی پردازش اطلاعات عاطفی شامل ارزیابی صحیح عواطف در خود و دیگران، ابراز مناسب عواطف و تنظیم سازگارانۀ عواطف است (۱۳). گلמן (۱۹۹۸) نیز معتقد است هوش هیجانی مهارتی است که دارنده آن می‌تواند از طریق خودآگاهی، روحیات خود را کنترل کرده، از طریق خودتنظیمی آن را بهبود بخشد، از طریق همدلی تأثیر آنها را درک کرده و از طریق مدیریت روابط، به شیوه‌ای درست رفتار کند که روحیه خود و دیگران را بالا ببرد (۹). به‌زعم گلמן رهبران با هوش هیجانی بالا کلید موفقیت سازمان و جامعه هستند.

به نظر وی مؤلفه‌های هوش هیجانی عبارتند از خودآگاهی<sup>۱</sup>، خودکنترلی<sup>۲</sup>، خودانگیزی<sup>۳</sup>، همدلی<sup>۴</sup> و مهارت‌های اجتماعی<sup>۵</sup> (۱۱). همچنین هوش هیجانی سعی در تشریح و تفسیر جایگاه هیجان‌ها و احساسات در توانمندی‌های انسانی دارد (۵). از سویی دیگر کارآفرینی نیز در عمل توانایی خلق یک چیز از هیچ است (۸). به عبارتی هر نوع کوشش در ایجاد کسب‌وکار جدید یا فعالیت‌های جدید مخاطره‌آمیز همچون خوداشتغالی، ایجاد سازمان جدید یا توسعه سازمانی، با استفاده از یک فرد، یک گروه یا سازمانی که از قبل تأسیس شده است، کارآفرینی نامیده می‌شود (۲۰). واژه کارآفرینی نزدیک به ۲۰۰ سال است که استفاده می‌شود. تأکید سنتی کارآفرینی بر تلاش‌هایی بود که فردی، یک بینش را به کسب‌وکار موفقی تبدیل می‌کرد. اما در این اواخر کارآفرینی به‌عنوان فرایندی که می‌تواند در سازمان‌ها و جوامع مختلف با هر نوع و اندازه‌ای اتفاق بیفتد، مفهوم‌پردازی شده است (۲۰). در این راستا فرایند کارآفرینانه دارای عناصر و نگرش و رفتاری است که از نظر نگرشی به تمایل یک فرد یا سازمان برای استفاده از فرصت‌های جدید و حس مسئولیت برای تغییر خلاقانه اشاره دارد. برخی مواقع به این تمایل‌ها به‌عنوان گرایش کارآفرینانه اشاره شده است (۸). از نظر رفتاری کارآفرینی شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌های مورد نیاز برای ارزیابی فرصت، تعریف مفهوم کسب‌وکار، ارزیابی و به‌دست آوردن منابع مورد نیاز و سپس اقدام به انجام فعالیت‌های مخاطره‌آمیز است (۱۵). در زمینه ارتباط بین هوش هیجانی و کارآفرینی نتایج برخی تحقیقات بیانگر ارتباط معنادار این دو است. به‌طوری‌که مایر (۲۰۰۰) در تحقیقی

- 1 . Self-awareness
- 2 . Self-control
- 3 . Self-motivation
- 4 . Empathy
- 5 . Social Skills

دریافت، توانایی مدیر در نظارت بر احساس‌ها و افکار خود اثر مثبتی بر رفتار کارآفرینی درون‌سازمانی ایجاد می‌کند (۱۳). یافته‌های زامبتیکس و همکاران (۲۰۰۹) نیز بیانگر این است که هوش هیجانی فرایندی ادراکی است و افرادی که هوش هیجانی بالایی دارند، به داشتن حالت عاطفی بالا، خلاقیت و پیشگامی در امور، گرایش دارند، بنابراین رفتارهای کارآفرینانه را آسان می‌کنند (۲۲). یافته‌های بورن (۲۰۱۰) نیز مؤید این است که کارآفرینی افراد با میزان هوش هیجانی بهینه ارتباط معناداری دارد (۸). یافته‌های اوبویل (۲۰۱۰) در پژوهشی نشان داد که هوش هیجانی در نمونه‌های مورد مطالعه بر کارآفرینی سازمانی آنها تأثیرگذار است (۱۸). نتایج تحقیق عباس‌پور اسفدن و همکاران (۱۳۸۹) نشان می‌دهد، بین هوش هیجانی و کارآفرینی رابطه معنادار وجود دارد (۳). یافته‌های کمالیان و فاضل (۱۳۹۰) نیز بیانگر این است که بین هوش هیجانی و کارآفرینی رابطه وجود دارد و یافته‌های تکمیلی مبین این است که با توجه به اکتسابی بودن هوش هیجانی، می‌توان این نوید را داد که با پرورش و ارتقای هوش هیجانی بتوان میزان کارآفرینی را تقویت کرد و افزایش داد (۴). یافته‌های نقابی و بهادری (۱۳۹۱) و بهادری (۲۰۱۲) مبین این است که بین هوش هیجانی و رفتار کارآفرینانه رابطه معناداری وجود دارد؛ به این صورت که کارکنان برخوردار از سطوح بالای خصیصه هوش هیجانی، تمایل بیشتری دارند که احساساتشان را بهتر تنظیم و کنترل کنند، در نتیجه رفتار بهتری را در محیط کار تجربه می‌کنند که این عامل آنان را قادر می‌سازد تا کارآفرینانه عمل کنند (۷، ۵). همچنین نتایج پژوهش نجفی و همکاران (۲۰۱۴) نشان داد بین هوش هیجانی و کارآفرینی دانش‌آموزان دبیرستانی لنگرود رابطه معناداری وجود دارد (۱۵). یافته‌های نظری و همکاران (۲۰۱۲) نیز نشان داد بین هوش طبیعی و موسیقایی

مدیران باشگاه‌های ورزشی اصفهان و کارآفرینی آنها ارتباط معناداری وجود دارد (۱۷). یافته‌های هاشمی مطلق (۲۰۱۳) مؤید این است که بین هوش هیجانی و کارآفرینی سازمانی کارکنان ورزشکار دانشگاه آزاد اسلامی مراغه رابطه معناداری وجود دارد (۱۱). یافته‌های نخعی و همکاران (۲۰۱۳) نیز بیانگر این است که از بین مؤلفه‌های هوش هیجانی خودآگاهی و خودمدیریتی قابلیت پیش‌بینی کارآفرینی سازمانی را دارند (۱۶). نتایج پژوهش ساسانی مقدم و بحرالعلوم (۱۳۹۰) نشان می‌دهد که هوش هیجانی دانشجویان دختر در حد مطلوب است و مؤلفه‌های هوش هیجانی و مهارت‌های روانی ارتباط مثبت و معناداری را بین مؤلفه خود-مدیریتی و مهارت‌های اعتماد به نفس، واکنش به استرس، آرمیدگی، کنترل ترس، نیروبخشی، تمرکز و تمرکز دوباره نشان داد (۲). یافته‌های تجاری و خدایاری (۱۳۸۵) نیز بیانگر این است که میزان کارآفرینی دانشجویان دختر و پسر در حد مطلوب قرار دارد (۱).

بررسی مبانی نظری و پیشینه تحقیق بیانگر این است که کارآفرینی می‌تواند تحت تأثیر عوامل متعددی قرار گیرد و ارتباط و تأثیر هوش هیجانی بر کارآفرینی در بسیاری از حوزه‌ها بررسی شده است. اما از آنجا که رشته تربیت بدنی در سال‌های اخیر در کشور به سرعت پیشرفت داشته و رشته‌های متعددی با گرایش‌های فراوان در آن شکل گرفته است، بیم آن می‌رود که در آینده دانش‌آموختگان این رشته به‌خصوص دانش‌آموختگان رشته مدیریت ورزشی با چالش جدی اشتغال مواجه شوند. در این راستا بررسی عوامل تأثیرگذار و مرتبط با کارآفرینی از جمله هوش هیجانی به‌منظور تقویت و بهبود آنها در دوره تحصیل دانشجویان به‌خصوص دانشجویان رشته مدیریت ورزشی ضروری به نظر می‌رسد. ازاین‌رو پژوهش حاضر در صدد است به این پرسش پاسخ دهد که

سطح هوش هیجانی و کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور چقدر است و چه نوع ارتباطی بین هوش هیجانی و کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور وجود دارد؟

### روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع توصیفی - همبستگی بود که به شکل میدانی انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش همه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور مشغول به تحصیل در پنج مرکز کرج، ری، قشم، تهران جنوب و گرمسار که مجری گرایش‌های مختلف رشته مدیریت ورزشی در دانشگاه پیام نور هستند، به تعداد ۷۰۰ نفر بود که بر مبنای جدول مورگان و به روش تصادفی - طبقه‌ای ۲۴۸ نفر برای نمونه تحقیق انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از دو پرسشنامه هوش هیجانی سبیریا شرینگ حاوی ۳۳ سؤال که با پنج خرده‌مقیاس خودآگاهی (سؤالات ۶، ۱۰، ۱۲، ۱۴، ۲۴، ۲۷، ۳۲، ۳۳، خودتنظیمی (سؤالات ۲، ۵، ۹، ۱۱، ۱۶، ۱۸، ۲۳، ۳۰)، خودانگیزی (سؤالات ۱، ۹، ۱۷، ۲۲، ۲۵، ۳، ۴)، همدلی (سؤالات ۱۵، ۲۰، ۲۱، ۲۶، ۳۱)، و مهارت اجتماعی (سؤالات ۷، ۱۳، ۱۹، ۲۸) (۲۹، سنجیده می‌شد و پرسشنامه کارآفرینی اسکاربورف و زیمرر که شامل ۹۵ سؤال و با هفت خرده‌مقیاس

ریسک‌پذیری (سؤالات ۱-۱۸)، کانون کنترل (سؤالات ۱۹-۳۵)، نیاز به موفقیت (سؤالات ۳۶-۵۰)، سلامت فکری (سؤالات ۵۱-۶۳)، عملگرایی (سؤالات ۶۴-۷۱)، تحمل ابهام (سؤالات ۷۲-۸۲)، رُیاپردازی (سؤالات ۸۹-۸۳)، چالش‌طلبی (سؤالات ۹۰-۹۵) سنجیده می‌شد، استفاده شد. با وجود استاندارد بودن پرسشنامه‌ها، هر دو پرسشنامه بومی‌سازی شده و روایی آنها توسط پانزده تن از متخصصان مدیریت ورزشی تأیید شد. شایان ذکر است محقق با مراجعه حضوری به مراکز دانشگاه پیام نور و همچنین پست الکترونیکی دانشجویان پرسشنامه‌ها را بین دانشجویان توزیع و پس از پاسخگویی آنها پرسشنامه‌ها را جمع‌آوری کرد. پایایی آنها نیز در یک مطالعه مقدماتی با ۳۰ آزمودنی و با روش آلفای کرونباخ برای پرسشنامه هوش هیجانی برابر ۰/۷۵ و پرسشنامه کارآفرینی ۰/۹۵ محاسبه شد. برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی مانند میانگین، انحراف استاندارد، جدول توزیع فراوانی و درصد فراوانی و آمار استنباطی از جمله کولموگروف - اسمیرنوف، تی تک‌گروهی، رگرسیون خطی و چندگانه با کمک نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

### نتایج و یافته‌های تحقیق

جدول ۱ اطلاعات فردی نمونه‌های تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۱. اطلاعات فردی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

| متغیر             | آماره                | فراوانی | درصد  | آماره                              | فراوانی | درصد |
|-------------------|----------------------|---------|-------|------------------------------------|---------|------|
| جنسیت             | مرد                  | ۱۵۰     | ۶۰/۴۸ | مدیریت و برنامه‌ریزی در تربیت بدنی | ۱۶۱     | ۶۴/۹ |
|                   | زن                   | ۹۸      | ۳۹/۵۲ | مدیریت راهبردی در ورزش             | ۱۶      | ۶/۵  |
| سن                | ۲۵ و کمتر از ۲۵ سال  | ۱۵      | ۶/۱   | مدیریت رویدادهای ورزشی             | ۱۲      | ۴/۹  |
|                   | ۲۶-۲۸                | ۷۵      | ۳۰/۲  | مدیریت اماکن و تأسیسات ورزشی       | ۱۸      | ۷/۳  |
| گرایش رشته تحصیلی | ۲۹-۳۱                | ۸۲      | ۳۳/۱  | مدیریت اوقات فراغت                 | ۱۴      | ۵/۶  |
|                   | ۳۲-۳۴                | ۳۶      | ۱۴/۵  | مدیریت بازاریابی در ورزش           | ۱۰      | ۴    |
|                   | ۳۵ و بیشتر از ۳۵ سال | ۴۰      | ۱۶/۱  | مدیریت رسانه‌های ورزشی             | ۱۷      | ۶/۸  |

ادامه جدول ۱. اطلاعات فردی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

| متغیر |      | متغیر |       | متغیر |         | متغیر |         |                     |      |    |      |      |    |      |    |
|-------|------|-------|-------|-------|---------|-------|---------|---------------------|------|----|------|------|----|------|----|
| وضعیت | تأهل | مجرد  | متأهل | درصد  | فراوانی | آماره | فراوانی |                     |      |    |      |      |    |      |    |
| وضعیت | تأهل | مجرد  | متأهل | درصد  | فراوانی | آماره | فراوانی |                     |      |    |      |      |    |      |    |
|       |      |       |       |       |         |       |         | سال ورود به دانشگاه | ۱۳۸۹ | ۳۴ | ۱۳/۸ |      |    |      |    |
|       |      |       |       |       |         |       |         |                     |      |    |      | ۲۸/۲ | ۷۰ | ۲۶/۲ | ۶۵ |
|       |      |       |       |       |         |       |         |                     |      |    |      |      |    |      |    |
| ۳۱    | ۱۳۹۲ |       |       |       |         |       |         |                     |      |    |      |      |    |      |    |

با توجه به نتایج جدول ۲ از آزمون K-S چنین نتیجه گرفته می‌شود که چون مقادیر سطح معناداری برای هر دو پرسشنامه بزرگ‌تر از سطح آزمون یعنی  $\alpha = 0/05$  است، توزیع داده‌ها در هر دو پرسشنامه توزیع طبیعی دارد. به همین دلیل برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون‌های پارامتریک استفاده می‌شود.

جدول ۲. آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی طبیعی بودن داده‌ها

| تعداد | میانگین | انحراف استاندارد | آماره k-s | سطح معناداری |
|-------|---------|------------------|-----------|--------------|
| ۳۴۸   | ۲/۷     | ۰/۲۹۰            | ۰/۷۳      | ۰/۳۴۲        |
| ۲۴۸   | ۲/۹۷    | ۰/۳۴۵            | ۰/۶۴۱     | ۰/۴۲۶        |

همان‌طور که جدول ۳ نشان می‌دهد، به دلیل اینکه در تحلیل داده‌های پرسشنامه هوش هیجانی  $P \leq 0/05$  و مقدار  $t$  منفی است، بین میانگین کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور محاسبه شده و مقدار آزمون تفاوت آماری معناداری وجود ندارد. بنابراین کارآفرینی در بین دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور در سطح متوسط قرار دارد.

همان‌طور که جدول ۳ نشان می‌دهد، به دلیل اینکه در تحلیل داده‌های پرسشنامه هوش هیجانی  $P \leq 0/05$  و مقدار  $t$  منفی است، بین میانگین هوش هیجانی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور محاسبه شده و مقدار آزمون تفاوت آماری معناداری وجود دارد. بنابراین هوش هیجانی در بین دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور در سطح مطلوبی قرار ندارد. اما در تحلیل

جدول ۳. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین هوش هیجانی و کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور با وضعیت متوسط

| مقدار آزمون : ۳ |         |        |            |              |                |
|-----------------|---------|--------|------------|--------------|----------------|
| متغیر           | میانگین | t      | درجه آزادی | سطح معناداری | اختلاف میانگین |
| هوش هیجانی      | ۲/۷     | -۱۶/۶۲ | ۲۴۷        | ۰/۰۰۱        | - ۰/۳          |
| کارآفرینی       | ۲/۹۷    | -۱/۳۲۱ | ۲۴۷        | ۰/۱۸۸        | - ۰/۰۳         |

با توجه به نتایج جدول ۴ و با تأکید بر مقدار  $F = 7/839$  به دست آمده و سطح معناداری  $0/006$  که کوچک‌تر از  $\alpha = 0/05$  است، می‌توان گفت که ارتباط معناداری بین هوش هیجانی با کارآفرینی دانشجویان

وجود دارد. از این رو، به منظور شناسایی و تبیین ضرایب رگرسیون، ضروری است تا جدول ضرایب رگرسیون ارائه شود.

کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور در سطح  $\alpha=0/05$  وجود دارد. به عبارتی دیگر توان پیش‌بینی کارآفرینی از طریق هوش هیجانی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

جدول ۴. رگرسیون تک‌متغیری برای پیش‌بینی کارآفرینی از طریق هوش هیجانی

| منبع تغییرات | مجموع مجذورات | درجه آزادی | میانگین مجذورات | مقدار F | سطح معناداری |
|--------------|---------------|------------|-----------------|---------|--------------|
| رگرسیون      | ۰/۹۰۹         | ۱          | ۰/۹۰۹           | ۷/۸۳۹   | ۰/۰۰۶        |
| باقیمانده    | ۲۸/۵۱۲        | ۲۴۶        | ۰/۱۱۶           | -       | -            |
| مجموع        | ۲۹/۴۲۱        | ۲۴۷        | -               | -       | -            |

هیجانی، کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور نیز افزایش می‌یابد. همچنین میزان هوش هیجانی قابلیت پیش‌بینی ۳۶/۷ درصد کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور را دارد.

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد با توجه به ضرایب رگرسیون تک‌متغیری می‌توان گفت که ارتباط مثبت معناداری بین «هوش هیجانی» با «کارآفرینی» دانشجویان رشته مدیریت ورزشی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور وجود دارد. بدین ترتیب که با افزایش میزان هوش

جدول ۵. ضرایب رگرسیون مرتبط با پیش‌بینی کارآفرینی از طریق هوش هیجانی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

| متغیر ملاک | متغیر پیش‌بینی‌کننده | $R^2$ | مقدار B | ضریب بتا | مقدار t | سطح معناداری |
|------------|----------------------|-------|---------|----------|---------|--------------|
| کارآفرینی  | هوش هیجانی           | ۰/۳۶۷ | ۰/۲۰۹   | ۰/۱۷۶    | ۲/۸     | ۰/۰۰۶        |

معادله رگرسیونی هوش هیجانی و کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور  
 $\text{کارآفرینی} = ۰/۲۰۹(\text{هوش هیجانی}) + ۴/۶۶$

طریق مؤلفه‌های هوش هیجانی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور وجود دارد. از این رو، به منظور شناسایی و تبیین ضرایب رگرسیون، ضروری است تا جدول ضرایب رگرسیون ارائه شود.

با توجه به جدول ۶ و با تأکید بر مقدار  $F=۲۹/۶۷۵$  به دست آمده و سطح معناداری ۰/۰۰۱، می‌توان گفت که ارتباط معناداری بین «مؤلفه‌های هوش هیجانی» با کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور در سطح  $\alpha=0/05$  مشاهده می‌شود. به عبارتی دیگر توان پیش‌بینی کارآفرینی از

جدول ۶. رگرسیون چندمتغیری به منظور پیش‌بینی کارآفرینی از طریق مؤلفه‌های هوش هیجانی

| منبع تغییرات | مجموع مجزورات | درجه آزادی | میانگین مجزورات | مقدار F | سطح معناداری |
|--------------|---------------|------------|-----------------|---------|--------------|
| رگرسیون      | ۱۱/۱۸۲        | ۵          | ۲/۲۳۶           | ۲۹/۶۷۵  | ۰/۰۰۱        |
| باقیمانده    | ۱۸/۲۳۸        | ۲۴۲        | ۰/۰۷۵           | -       | -            |
| مجموع        | ۲۹/۴۲۱        | ۲۴۷        | -               | -       | -            |

درصد کارآفرینی را دارند. اما با توجه به  $t$  محاسبه شده و مقدار سطح معناداری مؤلفه‌های هوش هیجانی فقط زیرمؤلفه‌های خودآگاهی، همدلی و مهارت اجتماعی قابلیت پیش‌بینی کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور را دارند.

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد با توجه به ضرایب رگرسیون چندمتغیری می‌توان گفت که ارتباط مثبت معناداری بین «مؤلفه‌های هوش هیجانی» با «کارآفرینی»، مشاهده می‌شود. بدین ترتیب که با افزایش میزان مؤلفه‌های هوش هیجانی، کارآفرینی نیز افزایش می‌یابد. همچنین مؤلفه‌های هوش هیجانی قابلیت پیش‌بینی ۳۶/۷

جدول ۷. ضرایب رگرسیون مرتبط با پیش‌بینی کارآفرینی از طریق هوش هیجانی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور

| متغیر ملاک | متغیر پیش‌بینی کننده | $F^2$ | مقدار B | ضریب بتا | مقدار t | سطح معناداری |
|------------|----------------------|-------|---------|----------|---------|--------------|
| کارآفرینی  | خودآگاهی             | ۰/۳۶۷ | ۰/۷۴۴   | ۰/۶۰۹    | ۱۸/۷۰۶  | ۰/۰۰۱        |
|            | خودتنظیمی            |       | ۰/۰۴۶   | ۰/۰۷۷    | ۱/۰۹۳   | ۰/۲۷۵        |
|            | خودانگیزی            |       | ۰/۱۳۴   | ۰/۱۴۵    | ۱/۹۳۸   | ۰/۰۵۴        |
|            | همدلی                |       | ۰/۱۶۲   | ۰/۱۸۱    | ۲/۴۳۴   | ۰/۰۱۶        |
|            | مهارت اجتماعی        |       | ۰/۱۲۵   | ۰/۲۱۱    | ۴/۰۴۹   | ۰/۰۰۱        |

## بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق ذکر شده دانشجویان به‌طور حضوری و متداول مشغول به تحصیل بودند، باشد. از این رو با توجه به اینکه هوش هیجانی با بسیاری از جنبه‌های منابع انسانی مرتبط است و نظر به اینکه دانشجویان رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور از سطح هوش هیجانی مطلوبی برخوردار نیستند و از آنجا که هوش هیجانی با آموزش می‌تواند بهبود یابد، به مسئولان و دست‌اندرکاران و مدرسان رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور توصیه می‌شود، ضمن آشنایی با مفهوم هوش هیجانی، کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای آشنا کردن دانشجویان این رشته با مفهوم هوش هیجانی و افزایش سطح این هوش در بین

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط هوش هیجانی و کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور بود. یافته‌های پژوهش بیانگر این بود که هوش هیجانی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور در سطح مطلوبی قرار ندارد که نتایج پژوهش با یافته‌های تحقیق ساسانی مقدم و بحرالعلوم (۱۳۹۰) ناهمخوان است (۲). به نظر می‌رسد از دلایل عدم همخوانی نتیجه تحقیق با تحقیق اشاره شده روش آموزشی دانشجویان مورد مطالعه باشد که در تحقیق حاضر دانشجویان با روش آموزش از راه دور و در

دانشجویان و نحوه کاربرد آن در تحصیل، زندگی روزمره و زندگی کاری اقدام کنند.

یافته‌های پژوهش مبین این است که سطح کارآفرینی دانشجویان رشته مدیریت ورزشی مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور در حد متوسط قرار دارد، که یافته‌ها با نتایج تحقیق تجاری و خدایاری (۱۳۸۵) مغایر است (۱). شاید یکی از مهم‌ترین دلایل عدم همخوانی نتایج پژوهش حاضر با تحقیق اشاره شده فاصله زمانی انجام دو تحقیق باشد که می‌تواند بر نگرش و رفتار دانشجویان تأثیرگذار باشد. کارآفرینی از قبل قابل درک است، اما نمی‌توان با به‌کار بردن قوانین معمولی و با استنباط از حقایق موجود به‌طور علمی آن را پیش‌بینی کرد (۹)؛ کارآفرینی، رویدادها و نتایج بلندمدت را شکل می‌دهد و برای خلق موقعیت‌های مناسب، موقعیت‌های اقتصادی و اجتماعی را تغییر می‌دهد (۱۳). به‌نظر می‌رسد برای ایجاد روحیه کارآفرینی در دانشجویان مدیریت ورزشی باید برنامه‌های درسی و فرصت‌های یادگیری طی تحصیل را طراحی کرد. به‌طور کلی بحران اشتغال متخصصان بخش مدیریت ورزشی در کشور با افزایش روند پذیرش دانشجو در این گروه و سیل دانش‌آموختگان، چالش جدی در بخش ورزش کشور خواهد بود. از این‌رو آموزش مهارت‌های کارآفرینی بین دانشجویان و فارغ‌التحصیلان این گروه ضرورتی انکارناپذیر است. با استناد به نتایج پژوهش حاضر و تحقیقات مرتبط با موضوع تحقیق به مسئولان و متولیان رشته مدیریت ورزشی توصیه می‌شود به‌منظور مهیا ساختن بستری مناسب برای افزایش سطح دانش و بینش کارآفرینی فارغ‌التحصیلان رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور توجه جدی داشته باشند. در این راستا گنجاندن درس کارآفرینی به‌عنوان یکی از دروس تخصصی یا اختیاری گرایش‌های مختلف مدیریت ورزشی توصیه می‌شود. از آنجا که کارآفرینی یک مهارت

درون‌فردی به‌شمار می‌رود (۹)، در صورتی که درس کارآفرینی با حضور متخصصان کارآفرینی به‌ویژه کارآفرینی در ورزش برای دانشجویان رشته مدیریت ورزشی برگزار شود، دانشجویان این رشته می‌توانند از علم کارآفرینی به‌ویژه کارآفرینی در حوزه ورزش آشنا شوند و با بهره‌مندی از هوش هیجانی و مهارت‌های مدیریتی با خلق ایده‌های نو و عملیاتی کردن آن در حیطه ورزش فرصت‌های جدید شغلی برای خود و متخصصین این رشته فراهم کنند.

در بخش آخر نتایج تحقیق نشان داد که بین هوش هیجانی و کارآفرینی دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور رابطه معناداری وجود دارد و هوش هیجانی به‌طور کلی و همچنین خودآگاهی، همدلی و مهارت اجتماعی از زیرمؤلفه‌های هوش هیجانی قابلیت پیش‌بینی کارآفرینی را دارند که نتایج تحقیق با یافته‌های مایر (۲۰۰۰)، زامبتیکس و همکاران (۲۰۰۹)، بورن (۲۰۱۰)، اوبویل (۲۰۱۰)، عباس‌پور اسفدن و همکاران (۱۳۸۹)، کمالیان و فاضل (۱۳۹۰)، نقابی و بهادری (۱۳۹۱)، نجفی و همکاران (۲۰۱۴)، نظری و همکاران (۲۰۱۲)، هاشمی مطلق (۲۰۱۳) و نخعی و همکاران (۲۰۱۳) همخوانی دارد (۲۱)، ۱۸، ۱۷، ۱۵، ۱۳، ۱۱، ۸، ۵، ۴، ۳. با استناد به نتایج پژوهش حاضر و تحقیقات مرتبط می‌توان گفت که هوش هیجانی می‌تواند شکل تکامل یافته‌ای از توجه دانشجویان در جامعه به‌طور عام و در محیط دانشگاه به‌طور خاص باشد و به‌عنوان ابزاری شایسته برای هدایت مسیر شغلی برای دانشجویان رشته مدیریت ورزشی به‌کار رود. وقتی دانشجویان رشته مدیریت ورزشی از هوش هیجانی مطلوبی برخوردار باشند، می‌توانند در خودمدیریتی شغلی نیز پیش‌تاز باشند. همچنین دانشجویان با هوش هیجانی مطلوب در هر کاری توانمندترند و فردی مولد به‌شمار

روند. از این رو هرچه دانشجویان به هیجانات خود آگاه‌تر باشند، بی‌شک می‌توانند هیجانات خود را بهتر اداره کرده و با دیگران ارتباط بهتری برقرار کنند و نوآورتر باشند. لذا از آنجا که از ویژگی‌ها و الزامات کارآفرینان، خلاق و نوآور بودن است، افزایش سطح هوش هیجانی در بین دانشجویان رشته مدیریت ورزشی که در دوران تحصیل با اصول علمی رشته مدیریت از جمله خلاقیت و نوآوری آشنا می‌شوند، در میزان کارآفرینی آنها نیز تأثیرگذار خواهد بود. از سویی دیگر از آنجا که یک کارآفرین در طول فرایند کارآفرینی با تضادهای هیجانی فراوانی روبه‌رو می‌شود، از یک سو اشتیاق و از سوی دیگر امکان مواجهه با ناکامی و اضطراب برای وی وجود دارد. چنانچه فرد از نظر خودآگاهی هیجانی قوی نباشد، نمی‌تواند منابع اشتیاق یا ناکامی را شناسایی کند و در نتیجه احتمال موفقیت او بسیار کم می‌شود. همچنین فردی که از خودآگاهی هیجانی بالایی برخوردار باشد، با شناسایی منابع، اشتیاق و تجزیه و تحلیل عوامل، آن را همانند یک نیروی جلوبرنده به خدمت بگیرد و با شناسایی منابع اضطراب و با برنامه‌ریزی برای کنترل آن از هوش هیجانی به منظور کارآفرینی خود استفاده مطلوبی ببرد (۵). در این راستا شایان ذکر است که از ویژگی‌های اساسی کارآفرینان موفق، درصد بالای خودآگاهی در آنهاست. از این رو از آنجا که بیشتر دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی به دلایل متعدد از جمله تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد، افزایش سن، مواجهه شدن با چالش‌های متعدد زندگی، به خودشناسی بالایی دست می‌یابند و نسبت به احساسات و تغییر حالت درونی خود آگاه هستند، می‌توان گفت که دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی به علت سطح بالاتر دانش و نیز سن و تجربه بیشتر، به خودآگاهی لازم دست می‌یابند و برای تبدیل شدن به کارآفرینان موفق از نظر خودآگاهی مشکل

چندانی ندارند. کارآفرینان موفق، آنهایی هستند که با حرف یا عمل خود به وضوح بر رفتارها، افکار و احساسات خود و دیگران اثر می‌گذارند و خودتنظیمی را به خود و جامعه القا می‌کنند. همچنین از آنجا که بیشتر کارآفرینان درمی‌یابند که از انگیزه، دانش یا مهارت‌های فنی بالایی برخوردارند و انگیزه‌هاست که فرد را وادار به فعالیت کارآفرینانه می‌کند و چنانچه فرد از نظر هیجانی به مرحله پختگی نرسیده باشد، احتمال شکستش بیشتر است. به بیان دیگر کارآفرینان باید از خودانگیزی بالایی برخوردار باشند، زیرا در مسیر آنها مشوق‌های بیرونی کم است و بدون داشتن انگیزه درونی قوی پیشرفت چندانی نخواهند داشت. از آنجا که شاهراه جلب حمایت دیگران، عواطف بوده و از این راه است که می‌توان نظر دیگران را با رضایت خاطر به همکاری جلب کرد، لازمه این امر همدلی بالاست. از آنجا که در پژوهش حاضر همدلی قابلیت پیش‌بینی کارآفرینی را داراست، به نظر می‌رسد برای موفقیت دانشجویان رشته مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور در حوزه کارآفرینی، توجه لازم به مهارت همدلی مؤثر باشد. از سویی دیگر مطالعات انجام گرفته در سازمان‌های متعدد نشان می‌دهد حدود دوسوم از قابلیت‌هایی که با عملکرد مطلوب همراهند، مشخصات اجتماعی را در بر می‌گیرند (۲۱)، یافته‌های پژوهش حاضر نیز صحت این موضوع را تأیید کرد و نشان داد که مهارت‌های اجتماعی قدرت پیش‌بینی کارآفرینی دانشجویان رشته مدیریت ورزشی را دارد. در این راستا برای کارآفرینان موفق روابط اجتماعی اثرگذارتر سبب می‌شود که فعالیت آنها به صورت میان‌بر به نتیجه مورد نظر تبدیل شود و در نهایت با توجه به اکتسابی بودن هوش هیجانی، می‌توان این نوید را داد که با پرورش و ارتقای هوش هیجانی، میزان کارآفرینی دانشجویان رشته مدیریت ورزشی تقویت و افزایش داده شود. به ویژه در کشور ما که بیکاری یکی از معضله‌های

اساسی جامعه است، باید به این موضوع توجه بیشتری کرد و با استفاده از آموزه‌ها و آموزش‌های مناسب، هوش هیجانی افراد را افزایش داد تا بدین وسیله کارآفرینی تقویت شود. در هر صورت به نظر می‌رسد که برای ایجاد کارآفرینانی موفق‌تر در جامعه، باید هوش هیجانی افراد را با بهره‌مندی از متخصصان روان‌شناسی و روان‌شناسی ورزشی در قالب کلاس‌های آموزشی تقویت کرد و نظر به اینکه در حوزه ورزش مشاغل زیادی وجود دارد و در صورت وجود حس کارآفرینی، مشاغل فراوانی توسط افراد می‌تواند ایجاد شود و با چنین رویکردی برای رفع مشکل اشتغال در کشور، گام‌های اساسی برداشت.

## منابع و مآخذ

۱. تجاری، فرشاد و خدایاری، عباس. (۱۳۸۵). "مطالعه آمادگی کارآفرینی در ورزش: تحلیل مقدماتی مقیاس اندازه‌گیری کارآفرینی در ورزش (ERI)". پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۱۰، صص ۷۳-۸۸.
۲. ساسانی مقدم، شیوا و بحرالعلوم، حسن. (۱۳۹۰). "ارتباط بین هوش هیجانی و مهارت‌های روانی دانشجویان دختر ورزشکار دانشگاه صنعتی شاهرود". دوفصلنامه پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، شماره ۹، صص ۲۷-۳۹.
۳. عباس پوراسفدن، قنبر؛ چراغعلی، محمدحسن و رحمانی، محمد. (۱۳۸۹). "شناخت و مطالعه هوش هیجانی و کارآفرینی مدیران صنایع لاستیک و پلاستیک شهر تهران". اقتصاد و کسب‌وکار، دوره ۱، شماره ۲، صص ۳۴-۲۷.
۴. کمالیان، امین‌رضا و فاضل، امیر. (۱۳۹۰). "بررسی هوش هیجانی و میزان کارآفرینی دانشجویان (مطالعه موردی: دانشگاه سیستان و بلوچستان)". فصلنامه توسعه کارآفرینی، دوره ۳، شماره ۱۱، صص ۱۴۶-۱۲۷.
۵. نقابی، سعید و بهادری، محمدکریم. (۱۳۹۱). "رابطه هوش هیجانی و رفتار کارآفرینانه". مجله طب نظامی، دوره ۲، شماره ۲، صص ۱۲۸-۱۲۳.
6. Ashmore, C. M. (1990). "Entrepreneurship in vocational education". In: C. A. Kent (Ed.). Entrepreneurship education: current developments, future directions. Westport: Quorum Books, p: 13.
7. Bahadori, M. K. (2012). "The effect of emotional intelligence on entrepreneurial behavior: A case study in a medical science university". Asian Journal of Business Management, 4(1), pp: 81-85.
8. Boren, E. A. (2010). "Boren Emotional Intelligence: The secret of successful entrepreneurship". Leadership in Agriculture, 2, pp: 55-61.
9. Goleman, D. (1998). "Working with emotional intelligence". New York: Bantam, p: 17.
10. Goleman, D. (2001). "Emotional intelligence: Issues in paradigm building". In: D. Goleman, C. Cherniss (Eds.). The emotionally intelligent workplace: How to select for, measure, and improve emotional intelligence in individuals, groups, and organizations. San Francisco, CA: Jossey-Bass, pp: 3-26.

11. Hashemi Motlagh, S. (2013). "The role of active and passive motion staff's emotional intelligence on entrepreneurship behavior". *European Journal of Experimental Biology*, 3(5), pp:365-369.
12. Mayer, J. D., Salovey, P. (1995). "Emotional intelligence and the construction and regulation of feelings". *Applied and Preventive Psychology*, 4, pp: 197-208.
13. Mayer, J. D., Salovey, P., Caruso, D. R. (2000). "Models of emotional intelligence". In: R. J. Sternberg (Ed.). *Handbook of intelligence*. Cambridge, England: Cambridge University Press, pp: 396-400.
14. Morris, M. H., Lewis, P. S. (1995). "The determinants of entrepreneurial activity: Implications for marketing". *European Journal of Marketing*, 29(7), pp: 31-48.
15. Najafi, M., Naderi Ghahfarokhi, Z., Shafiei, Z., Raedi Afsouran, N. (2014). "Investigating the relationship between emotional intelligence and entrepreneurship competencies of third year high schools students in the city of Langarod". *Journal of Education and Practice*, 5(15), pp: 24-31.
16. Nakhaei, A., Hadavi, F., Talebpour, M., Farahani, A., Abbasnejad, E. (2013). "The relationship between emotional intelligence and its dimensions with organizational entrepreneurship". *Advances in Environmental Biology*, 7(8), pp: 1356-1365.
17. Nazari, R., Oroofzadeh, S., Asgari, A. (2012). "The relationship of entrepreneurship with naturalistic and musical intelligences of Isfahan sports club directors". *International Journal of Sport Studies*, 2(7), pp: 328-333.
18. O'Boyle, J. R., Ernest, H., Humphrey, R. H., Pollack, J. M., Hawver, T. H., Story, P. A. (2010). "The relation between emotional intelligence and job performance: A meta-analysis". *Journal of Organizational Behavior*, 10, p: 1002.
19. Seeling, T. (2003). "High technology entrepreneurship education: STVP and REE". Sao Paulo: Stanford Technology Ventures Program, p: 17.
20. Yis, S., Hagai, R. (2010). "The relationship between emotional intelligence impact performances, the mediating role of managerial style impact and social Capital". *Journal of Frontiers of Entrepreneurship Research*, 30, pp: 36-54.
21. Zampetakis, L. A., Kafetsios, K., Bouranta, N., Dewett, T., Moustakis, V. S. (2009). "On the relationship between emotional intelligence and entrepreneurial attitudes and intentions". *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 15(6), pp: 595-618.